

Vrhunac leta beše praćen jednim dugotrajnim — zujom. Javljao se već u rano jutro i trajao, sa malim prekidima, sve do kasno popodne. Posle toga bio bi prisutan time što je — nedostajao. Zuj je ispunjavao čitav letnji dan i bio je jedino što je u tom danu nadjačavalo toplotu, žegu i prašinu. Uistinu, beše to jedan smirujući, rastegnut i snošljiv zvuk.

Bio je to zvuk vršace mašine, koja je vrlo pšenicu. Dopirao bi obično izdaleka, sa kraja sela, u talasastoj struji, ali ne oštar i zloslutan kao zuj insekta ili ose, nego mek, omekšavajući, koji je smesta prijanjao uz sluh i izmamljivao nevidljiv osmejak. Slušao bih ga mirno, razgaljen, i dosta dugo, kao neki dobar glas, koji se milozvučno razleže, pun nemuštih obećanja. Iako sam znao da ništa ne donosi i da je samo kao vetar ili svetlost. On je upotpunjavao smisao dana i činio avgust prisnim.

Ne znajući ništa samo sam ga slušao. Uvek se javljao u samoći. Ili dok sam još ležao u sobi, pošto već ostali behu davno na nogama, ili u prostranom staklenom hodniku prema vrtu, dok drugi behu zaneti svojim svakodnevnim poslovima ili odsutni, ili usred voćnjaka u onom čudnom trenu tišine kad sve zastane; ali svakad u času kada čula nisu bila ničem drugom okrenuta ili poklonjena do samoj prirodi ili opuštenu telu. Ako bi se kraj mene još neko zadesio, pa makar da je bila životinja, pas, golub, možda leptir, sve bi iščezavalo ili se ne bi ni javljalo tad, već kasnije — u samoći.

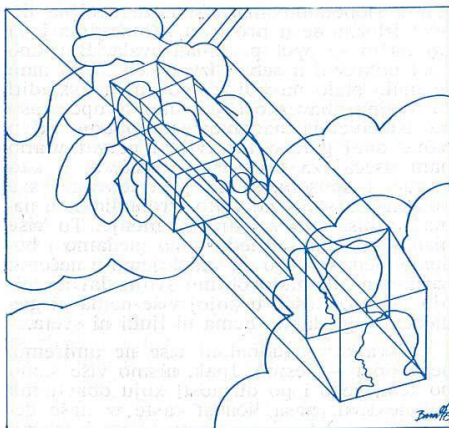
Što se dan bližio zenitu, zuj vršace mašine bivao bi sve bliži, neposredniji i, naravno, jači i prečišćeniji. Tada bi to već bio razlog da mu se pođe u susret, što iz radoznalosti, što iz potrebe. Šta je stvaralo taj zvuk koji je bio simbol zrelosti leta? Da li ona glomazna i grdna parna mašina, lokomobila, onako razgolćena, na četiri nezgrapna točka i dugačkim dimnjakom, nalik na prastari tip železničke lokomotive (čija se slika mogla videti još samo u Enciklopediji), ili je taj zuj izlazio iz samog dreša vršalice, koji je mašina vukla za sobom i u kome se zrno odvajalo od klasa, kao iz nekog ogromnog crvenog instrumenta od dasaka, koji ko zna iz kakvih razloga nije uspevao da proizvede nikakav drugi ili drukčiji zvuk od tog jednog dugog, utulenog i muklog, a kamoli neku melodiju, koji je izvirao iz njega (instrumenta-vršalice) na njegove mnogobrojne otvore, za koje se, takođe, nije moglo odrediti zbog čega su svi tu, sem ako nisu tu da rasplinu taj zvuk i onemoguću svako pravo zvučanje. Ili ga je pak stvarao onaj dugačak i širok kaiš, razapet između velikog točka lokomobile i točka tog crvenog sanduka, opušten pod sopstvenom težinom i, u stvari, spor u svom kretanju.

Pitanje bi trajalo sve dok ne bih pristigao na samo mesto vršidbe, u jedno od okolnih prostranih dvorišta, gde su mašina i ljudi bili u punom zanosu rada, a tada bi iščezlo pitanje: iz kog grotla stiže taj blagi, zuj, jer bi zajedno sa pitanjem iščezao i sam zuj. I to ne stoga, dabome, što bi sve najednom stalo, već što je tad upravo sve bilo u punom jeku i što se više ništa nije čulo. Još jednom bi se potvrdilo da je to zuj samoće, ili tačnije: zuj tišine, a da je sve to, tu na licu mesta, u stvari, samo jedna živopisna i luđa slika.

ZELENA ŠOLJA

Zelena keramička šolja sa sitnim cvećićima. Ražani hleb natopljen u gustoj be-

REČNIK ELEMENTATA

lini mleka. Parčići što plivaju na površini. Ova šolja mleka sa udrobljenim hlebom, jedna od retkih čistih slika iz prošlosti, ne izbija iz sećanja.

STAKLENI PEHARI

U ostavi, prostoriji uskoj, čistoj, skoro krečenoj, stoje na polici, na samome vrhu, dve velike staklene posude cilindričnog oblika, izdužene, visoke, sa ovalnim poklopcima od punog stakla; posude slične povećim peharima, ali onim što se dodeljuju na nekim neobičnim takmičenjima, kao što su kuglanje ili mačevanje, svakako posude posebno izlivenne za posebnu priliku, koje sada služe kao zgodne posude za — med.

Nalili bi u njih bistar i tečan med, tek oceden iz saća, i on bi u tim peharima stajao čitavu godinu, sve do novog meda, retko kad korišćen, ali za to vreme on sam menjao bi svoja svojstva. Postavljeni tik do samog prozora, pehari bi u svako doba dana bili osvetljeni i uočljivi, a u popodnevним časovima i obasjani sunčanim zracima, tako da su se promene u njima mogle verovatno pratiti.

U početku med bi ličio na neku zlatasto-žučkastu i prozirnju tečnost, čudnu žitku tečnost, čija se gustina očitovala bezbrojnim sitnim mehurićima koji su povećavali njenu prozirnost i dodavali joj neku zadržanu iskričavost, što je opet doprinosilo neobičnoj svežini tečnosti. A kada bi je sunčani zraci sredinom dana proželi ili iskosa dotakli, ona bi prosto buknula, razvaljujući naizgled čvrste staklene zidove i pretvarala se u jedno živo i skoro zujno

zračće klupko, slično kovitlacu uznemirenih pčela ili pak čitavog roja pred nekim velikim i nepoznatim cvetom, da bi se, istog trenu kad zraci minu, vratila u svoje prethodno stanje i bila ono što jeste.

Promenom godišnjih doba menjala bi se i sama ta tečnost u peharima i jedino što bi svakad ostajalo isto bili bi sami pehari. Sa težanjem i zgušnjavanjem dana i zatamnjenjem sunčanih zraka med bi se mutio, od bistrog i prozračnog bivao bi zrelji i sivlji, kao neko telo ili koža koja gubi gipkost, ili neka živa materija što se umara i troši. Sitni životodavni mehurići sasvim bi iščezli, nekadašnja tečnost slegala se i taložila, da bi još kasnije, za kišnih dana, postala meka bezbojna i neprozirna kaša, kao neka veštačka smesa, koja više ne bi imala nikakve čari i privlačnosti.

Tokom zime, za onih čistih, belih, snežnih dana, obasjanih blagim ali izuzetno oštrim suncem, i ta kaša postala bi bela, čista i mirisna, kao što je bila i za vreme leta, još dok beše žitka; veliki stakleni cilindri ponovo bi zasjali neočekivanom iskričavošću, koja je dolazila od bezbrojnih sitnih kristala, nastalih od iste one mutne smese. Nisu to bili neki čvrsti kristali, kao kristali minerala, ali i ovi vlažni kristali imali su sva svojstva pravih, pogotovu onako zatvoreni u staklene posude i obasjani svetlošću koja se kroz njih prelamala u spektru.

STARA SLADOLEĐIJSKA KOLA

Nekad su ta sladoledžijska kola išla ulicama — idu, valjda, i danas u nekim naseljima — i zvonila malim zvonom okačenim o dršku kola, pozivajući mušterije da kupe fišek sladoleda. Leti, stizala su na plažu i stajala na obali reke, u hladu ogromne topole, kraj »peska« ili igrališta za odbojku i mamila svojom žutom ili plavom bojom kupače opružene na daščanim talpama kupališta. Bila su, zatim, i neizbežni pratilac svih sportskih priredbi, vatrogasnih vežbi, malih vašara i svega onoga što se dešavalo u slobodnom prostoru.

Zvuk njihovog zvonca, u vrelim popodnevima, pozivao me je kroz zaklonjene prozore da se izvučem iz sobe i pođem na plažu. U gradu, za vreme školske godine, dočekivala su nas već prvog dana, i otad uvek čekala na uglu pred školom sve dok sasvim ne zahladi, sa čovekom u belom mantilu i beloj kapi kraj njih, koji nam se predusretljivo smešio.

Služilo se uglavnom iz dve porculanske posude, uglavljene u led u truhlu kola, poklopljene kupastim niklovanim poklopcima, svakad lepo očišćenim i izglacanim. U tim posudama nalazio se sladoled. Neki put bi, u nekom drugom kraju grada, zaticali kola sa tri niklovana šešira-kupe. Ovaj treći se obično nije otvarao i time izazivao uvećanu radoznalost; ispod njega stajale su jedino krpe, kojima je sladoledžija, s vremenom na vreme, brisao gornju dasku kola.

Kola su bila na dva točka, lepo ofarbana, okovana bakarnim obručom i ispisanarascvetalim kaligrafskim slovima (firma). Vlasnik ih je gurao i upravljao njima dvema ručkama, između kojih je stajala uklještena drvena kutija sa poklopcem, koju je sladoledžija svaki čas otvarao — ili da iz nje uzme fiške u koje je punio sladoled ili da u drugu pregradu ubaci sitan novac. Beše to tup i mukao, a ipak mek i prijatan, zvuk što ga je proizvodio udar poklopcu, a nešto reskiji i krt ali, takođe, lagodan, zvek novčića.

BELI SALVET

Jedan beli salvet sa svilom izvezenim monogramom — nikada ne doznasmo poreklo ni tog damastnog salveta a ni značenje onog znaka — tek beše tu jedno vreme, prostiramo ga ispod peciva za vreme doručka, sve dok je trajao, potom isto tako volšebno nestade kao što se i stvorio.